

"We cannot really say what a literature review is, what it is for, where to put it, or whether to have one at all until we have explored the reasons why we might want to refer to what other researchers have said and done. There is also the issue of authority in research. What is it and do we need it? Here then, are three analogies to describe some of the ways in which literature can be used in research. Of course, some will blend into others and you may agree or disagree with them; but bear in mind that they can help to clarify what you might use literature for, what authority is and why we need it."

(Collins, Hilary. Creative Research; The theory and practice of research for the creative industries. AVA Publishing, p. 106).

INTERNSHIP MANUAL CMGT 1819

SERIES TWO: VERKENNEN

Communicatie, Media & Informatietechnologie / Hogeschool Rotterdam

De creatieve sector drijft op snelle innovaties en de creatieve toepassing van "state of the art" technische kennis. Voor een sterke creatieve industrie is het van groot belang dat bedrijven en kennisinstellingen elkaar feilloos weten te vinden en van elkaar profiteren ([Ministerie EL&I, 16-01-2012](#)).

Deze handleiding is een "practitioners' guide" geschreven voor HBO studenten werkzaam binnen de "creative industries". Het doel is om een kort overzicht aan bronnen en uitgangspunten te presenteren die aankomende "creative professionals" de weg wijzen bij het doen van toegepast onderzoek in het kader van "hun" afstudeerfase.

RobvdW FEBRUARI 2019

INTERNSHIP MANUAL CMGT 1819

SERIES TWO: VERKENNEN

Communicatie, Media & Informatietechnologie / Hogeschool Rotterdam

Het verloop van “mijn” afstudeeronderzoek in 6 stappen

5

SERIES TWO van deze internship manual gaat over STAP 2 van de 6 onderzoeksfasen zoals weergegeven in de INFORMATIE flow-chart hierboven ([Claus, Desmet , Robberecht, & Doms 2005](#)): Het VERKENNEN en OPERATIONALISEREN van relevante INFORMATIE!

Probleemanalyse → → Verkenning van het onderzoeksdomein

In zijn boek “Helder Rapporteren” benadrukt Peter Nederhoed ([Nederhoed, 2010](#)) dat:

“Veel onderzoek(stekst)en zijn al tot mislukken gedoemd voor er ook maar een woord op papier staat. Dat komt doordat de schrijvers ervan in een eerder stadium, bij de start van hun onderzoek, onvoldoende hebben nagedacht over de uitgangspunten ervan: wat ze, waarom, voor wie, op welke wijze willen of moeten onderzoeken.”

PROBLEEM ANALYSE ([Bron: Nederhoed, 2010](#))

Anders gezegd: veel onderzoekers/schrijvers laten na om de vraagstelling, doelstelling, gebruikers en werkwijze van hun onderzoek (Lees: PROBLEEM) grondig te analyseren – en de resultaten daarvan vast te leggen in een weloverwogen en overzichtelijk onderzoeksvoorstel.

Misverstanden, conflicten, irritaties en frustraties liggen dan van meet af aan op de loer. De bovenstaande figuur ([p.19 uit: Nederhoed, 2010](#)) laat zien dat de vraagstelling centraal staat in het proces dat moet leiden tot een consistent onderzoeksvoorstel: het gaat bij onderzoek om een zorgvuldig geformuleerde vraag die met een duidelijk doel wordt gesteld en waarvan het antwoord op systematische wijze aan een nauwkeurig omschreven publiek moet worden medegedeeld ([Nederhoed, 2010](#)).

De vele gezichten van probleem(vraag)stelling en doelstellingen → → PROBLEEMANALYSE

In boeken over methoden en technieken van (toegepast)onderzoek staan **afwijkende** beschrijvingen van doelstelling, probleem(vraag)stelling en onderzoeksvragen tegen. Laat je er niet door in verwarring brengen ([Veen & Westerkamp, 2008](#))!

- Onderzoeksvragen en doelstellingen. Saunders en co-werkers (2011) spreken over onderzoeksvragen. Er is een algemene onderzoeksvraag en een aantal gedetailleerdere onderzoeksvragen. Onderzoeksdoelstellingen formuleren kan ook en leidt meestal tot een grotere specificiteit dan onderzoeksvragen. Een doelstelling omschrijft immers een beoogd resultaat ([Saunders, Lewis, Thornhill, & Verckens, 2011](#)).
- Projectkader, doelstelling en vraagstelling. Verschuren & Doorewaard (1998) spreken over een projectkader waarbinnen een onderzoek plaatsvindt. Het projectkader omvat de problematiek die moet worden uitgezocht. De doelstelling beschrijft de daadwerkelijke bijdrage van het onderzoek aan een oplossing. De vraagstelling bestaat uit de verzameling vragen die nodig is om de doelstelling te bereiken ([Verschuren & Doorewaard, 1998](#)).
- Probleemstelling, doelstelling en onderzoeksvraag. Plooi (2008) noemt de probleemstelling het antwoord op de vraag 'waartoe' het onderzoek leidt. Het is een hoger liggende doelstelling in een vragende zin. Doelstellingen kunnen naast inhoudelijk ook persoonlijk zijn; een student kan bijvoorbeeld het doel hebben om een scriptie te maken (anders kan de studie niet worden voltooid). Deelvragen specificeren de probleemstelling en kunnen theoretisch of empirisch zijn ([Plooi, 2008](#)).
- Onderzoeksdoel, probleemstelling en onderzoeksvragen. Baarda & De Goede (2008) stellen dat de doelstelling de relevantie van het onderzoek aangeeft. De probleemstelling geeft aan wat je wilt weten en kan aanleiding geven tot verschillende onderzoeksvragen ([Baarda & Goede, 2006](#)).

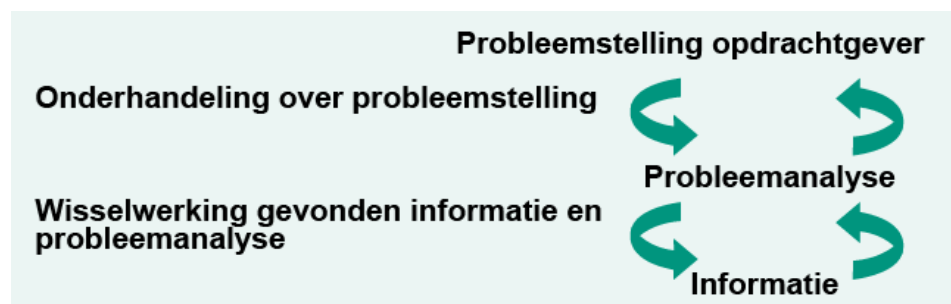
Van belang is, te begrijpen dat doelstelling, probleemstelling en onderzoeksvragen het product zijn van wat we de **probleemanalyse** noemen. Doelstelling, publiek en werkwijze zijn nauw met de onderzoeksvraag en met elkaar verbonden. Wijzigingen in het ene element vereisen bijna altijd wijzigingen in de andere elementen ([Nederhoed, 2010](#)). In deze manual wordt beschreven hoe probleem(vraag)stelling, doelstelling, publiek en onderzoeksstrategie moeten worden ingevuld en hoe ze op elkaar kunnen worden afgestemd (wordt ook wel operationaliseren genoemd).

Functies van “De Theorie” in HBO-scripties

In het algemeen kan worden gesteld dat theorieën zijn bedoeld om inzicht te geven in empirische (Lees: waarneembare) verschijnselen. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt tussen algemene theorieën (bv. over communicatie / dialoogvoering) en situationele theorieën (over het ontstaan van het WWW & multimedia). Op basis van een goede algemene theorie wordt verondersteld dat je **juiste** gevolgtrekkingen kunt maken. De term “inzicht geven” is echter nogal globaal; specifiekere interpretaties van de term theorie zijn:

- het bieden van een verklaring voor bepaalde verschijnselen;
- in kaart brengen van verbanden tussen omgevingstoestanden (operationaliseren van sleutel variabelen)
- het duiden van sleutel kenmerken (diagnose stellen);
- het voorspellen of afleiden van mogelijke situaties (implicaties / gevolgtrekking);
- het oplossen van een probleem;
- het verbeteren van een product of dienst.

Niet in alle disciplines zijn al deze functies van het begrip theorie even belangrijk. In veel natuurkundig onderzoek ligt de nadruk op het kunnen voorspellen van omgevingstoestanden (ook wel aangeduid al VARIABELEN), terwijl diagnose een belangrijke functie in de psychologie is. Typerend voor hbo-onderzoek is dat bestaande algemene theorieën worden bestudeerd om tot een beroepsproduct (Lees: PROTOTYPE) te komen ([Losse, 2009](#)).

De voornaamste functies van theorie vorming m.b.t. HBO-scripties zijn dan ook:

- Voorkomen van onnodig dubbel onderzoek
- Houvast bieden voor van een goede ‘onderhandeling’ met de opdrachtgever over de te onderzoeken probleemstelling
- Kritische beschouwing van de praktijk situatie aan de hand van “uitspraken” gedaan door vakdeskundigen (autoriteiten).
- Het operationaliseren van begrippen en de probleemstelling (zie groen gedrukte tekst op de volgende pagina ([overgenomen uit Losse, 2009](#))).

Speldenprikken met betrekking tot operationaliseren

Vragen die je moet stellen tijdens het afstudeerproces:

- Wat is theorie volgens jou eigenlijk?
- Vanuit welke theoretische gezichtspunten kun je je probleemstelling bekijken?
- Welke theoretische kennis uit kennisvakken heb je nu al paraat over dit onderwerp?
- Wat zijn de belangrijkste variabelen van je onderzoek?
- Hoe ga je je variabelen meetbaar maken?
- In hoeverre heb je alle vragen uit je vragenlijst echt nodig voor het beantwoorden van je onderzoeksvragen?
- Heb je de capaciteit (tijd en methodisch) om alle vragen uit je vragenlijst te analyseren?

Tips met betrekking tot operationaliseren in een afstudeeropdracht

In de fase van probleemanalyse heeft de student al enkele analysekaders gemaakt, waaronder een mindmap en een causaal veldmodel. Deze producten komen goed van pas bij het zoeken naar vakliteratuur. Zij vormen een bron van trefwoorden en een bron van zoekingen voor relevante literatuur.

Het operationaliseren van juridische aspecten gebeurt in eerste instantie op basis van de wet, de wettekst zelf, de memorie van toelichting en eventuele jurisprudentie. Toch blijft er genoeg ruimte over voor interpretatie. Het voorleggen van een conceptoperationalisering aan juridische experts vormt een adequaat middel om feedback op een operationalisering te krijgen.

Tips met betrekking tot probleemanalyse in het afstuderen

Studenten willen het liefst zo snel mogelijk een oplossing voor ogen hebben, want dat is leuk. Nadelen van deze werkwijze zijn: de mogelijkheid van tunnelvisie. Een groot deel van het afstudeerproces zou je als begeleider kunnen zien als het uitstellen van het zoeken naar oplossingen. In het bijzonder in de eerste fase, de probleemanalyse, is het raadzaam de student zo veel mogelijk te stimuleren om eerst met een open vizier na te gaan of het vraagstuk van de opdrachtgever de juiste focus heeft. Wellicht zijn er, gezien de aanleiding en het doel van de opdrachtgever, aspecten waardoor die focus verlegd zou kunnen/moeten worden.

Veel scripties blijven als het ware tot het einde hangen in een soort probleemanalytische fase. Het advies is daarom niet te snel door deze fase te gaan. Een goede probleemanalyse, met als product een probleemstelling en onderzoeksvragen, neemt al snel 25% van de totale projecttijd in beslag. Laat studenten daarin investeren: alles wat goed is uitgekristalliseerd in de probleemanalyse is tijdsbesparing op een later moment. Een goede probleemanalyse levert ook veel stof op voor een theoretische onderbouwing in de scriptie en voor een goede operationalisering van de te meten begrippen.

Het is altijd goed om studenten op zoek te laten gaan naar criteria die de opdrachtgever bewust of onbewust hanteert. Stel de vraag wanneer voor de opdrachtgever het afstudeerproduct voldoende is, goed is, noodzakelijk is, aanvaardbaar is, haalbaar is, verantwoord is, innovatief is, enzovoort. Antwoorden van de opdrachtgever op dit soort vragen werken vaak voor beide partijen verhelderend. Niet zelden besluit men op basis van de antwoorden dat de focus van het vraagstuk anders moet liggen dan gedacht.

Als het bezoek door de schoolcoach aan de opdrachtgever plaatsvindt in een vroeg stadium, dan is er nog ruimte om te onderhandelen over de invulling en afbakening van het vraagstuk.

Studenten en ook sommige begeleiders hebben de neiging om het vraagstuk complexer te maken dan nodig is, omdat anders het niveau van de opdracht niet genoeg zou aansluiten op wat van een hbo-student verwacht mag worden. De meeste vraagstukken bevatten echter ongemerkt genoeg complexiteit uit zichzelf. Het is meestal niet nodig om daar nog een schepje bovenop te doen. Het is al moeilijk genoeg om heel netjes en adequaat een antwoord te formuleren op relatief eenvoudige onderzoeksvragen. Sterker nog: bescheidenheid in de probleemstelling en onderzoeksvragen komt de meeste afstudeeropdrachten ten goede. Niet te veel onderzoeksvragen dus; vier of vijf vragen is meestal meer dan genoeg.

Over de formulering van de probleemstelling kun je heel dogmatisch doen: de vraag mag niet met 'waarom' beginnen, liever ook niet met welke, enzovoort, enzovoort. Belangrijker is eigenlijk dat bekend is welke gevaren er bestaan bij een vraag die bijvoorbeeld met 'welke' begint. Maarnog belangrijker is het dat de probleemstelling niet voor misverstanden kan zorgen en genoeg richting geeft om de afstudeeropdracht uit te voeren.

Het **theoretiseren** van de probleemstelling moet dan ook worden gezien als het verkennen van het geheel aan denkbeelden (→→ gelezen literatuur en vakinhoudelijke kennis én ervaringen) waarover iemand beschikt. Theoretisering moet bovendien vooral gezien worden als een creatief instrument dat kan worden ingezet voor het bedenken van (onderzoeks)strategieën waarmee een doelstelling kan worden bereikt. Hoe creatiever de onderzoeker (het lateraal en combinerend denken), hoe groter is de kans dat er acties (Lees: effectieve strategieën) worden bedacht die een deugdelijk product / prototype opleveren ([Delnooz, 2010](#)).

Bij het theoretiseren van de probleemstelling is het van belang om na te gaan of er sprake is van een gericht of een ongericht probleem.

Bij een **gericht probleem** wordt een doel nagestreefd en daardoor wordt de huidige situatie automatisch als een probleem ervaren.

Bij een **onggericht probleem** wordt de huidige situatie als een probleem ervaren, maar is de gewenste situatie onduidelijk. Bij een ongericht probleem zal dus eerst duidelijk moeten worden wat de gewenste situatie is, want anders kunnen er geen onderzoeksvoorstellen worden bedacht die hierop afgestemd zijn.

Met andere woorden, als er sprake is van een ongericht probleem, dan moet het eerst worden omgebogen in een gericht probleem, zodat de acties die later in het onderzoek worden ondernomen, kunnen worden afgestemd op het bereiken van de gewenste situatie. Leg dus eerst de doelstelling vast! Theorie in dit geval is een zienswijze van de werkelijkheid waarover discussie mogelijk is op basis van innovatieve en creatieve overwegingen ([Delnooz, 2010](#)).

Soms blijkt uit de probleemanalyse dat de oorspronkelijke onderzoeksopdracht moet worden aangepast. Dat is een zaak van behendig onderhandelen en van tactisch manoeuvreren. Het is niet slim de opdrachtgever tegen de haren in te strijken. Dan maak je het jezelf moeilijk de gewenste gewijzigde opdracht of eventueel een andere opdracht te krijgen. Aanpassing van de opdracht kan nodig zijn als deze bij nader inzien te ruim is. Misschien kun je dan een stapje terug doen door alleen een deel van probleem te onderzoeken of alleen een deel van de opdracht uit te voeren. In het eerste geval beperk je bijvoorbeeld het onderzoek tot de beschrijving en verklaring van het probleem, maar ga je niet op zoek naar oplossingen ervoor. Het onderzoek levert dan alleen een bijdrage aan de oplossing van het probleem. In het tweede geval voer je van een meerledige opdracht alleen een deel uit ([Nederhoed, 2010](#)).

Definiëren & Operationaliseren

Het proces om van een abstract (vakinhoudelijk) begrip tot een meetbare variabele (wordt ook wel factor, of omgevingstoestand genoemd) te komen, bestaat uit definiëren en operationaliseren ([Losse, 2009](#)).

Definiëren zorgt voor een relevante en actuele definitie van de vakinhoudelijke (kern)begrippen van een onderzoek kan een onderzoeker vakliteratuur en/of deskundigen raadplegen (zie sectie: **Informatiezoektocht**) om zo te komen tot een theoretische onderbouwing van een praktische probleem ([Losse, 2009](#)).

Operationaliseren verloopt in een aantal stappen:

- Formulering van de probleemstelling.
- Keuze van variabelen & de dataverzamelmethode (onderzoeksvragen).
- Keuze uiteindelijke meetinstrument:
testen van PROTOTYPE aan de hand van de indicatoren.

De probleemstelling bestaat meestal uit een aantal **begrippen**, die vaktermen moeten worden ontleed en verklaard.

Een probleemstelling kan zijn: ***Secundaire overheden (provincies & gemeenten) weten niet om te gaan met Sociale-Media.***

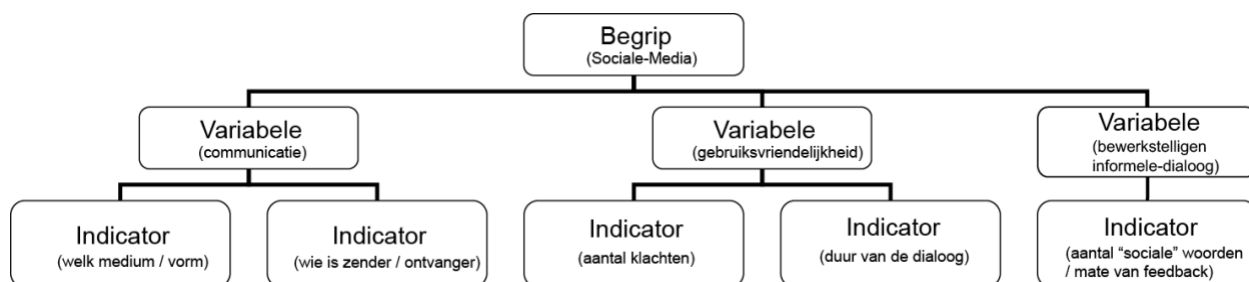
Hierin staan twee begrippen, secundaire overheden en een internet-toepassing (Sociale-media). Het begrip Sociale-media is niet in één keer duidelijk. Namelijk wat is Sociale-media?

Sociale-media is een verzamelnaam voor alle internet-toepassingen op het WWW waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen (communicatie) op een eenvoudige (gebruiksvriendelijke) en vaak leuke (informele dialoog) wijze. Met deze variabelen kan je aan de slag, die kan je meetbaar maken.

Om de **variabelen** (communicatie; gebruiksvriendelijk; informele dialoog) meetbaar te maken maak je er indicatoren van. Bijvoorbeeld: (1) de snelheid waarmee gecommuniceerd kan worden en (2) het aantal klachten zegt iets over de gebruikersvriendelijkheid.

In de figuren hieronder wordt een voorbeeld gegeven van het operationaliseren van de probleemstelling m.b.t. het inzetten van social-media door secundaire overheden (provincies en gemeenten).

Onderzoeks-vraag	Sleutel-variabele	Methode	Meetinstrument	Indicatoren
Welke criteria ten aanzien van het inzetten van social media kunnen secundaire overheden hanteren	dialogoog criteria	Survey	'Welke van de volgende aspecten van social media zijn voor secudaire overheden het belangrijkste	☒ veiligheid ☒ snelheid van communiceren ☒ direct contact ☒ flexibiliteit ☒ betrouwbaarheid ☒ kosten ☒ privacy ☒ anders, namelijk ...
		Interview	Open vragen: 'Als u het afgelopen jaar gebruikmaakte van de gemeent website: welke ervaringen had u met dat medium?	– positieve aspecten en ervaringen – negatieve aspecten en ervaringen
		Bestaande data	Klanten-tevredenheids -analyse	– Duur webbezoek – aantal verschillende klanten – feedback – lengte e-mail bericht – feedback / klachten

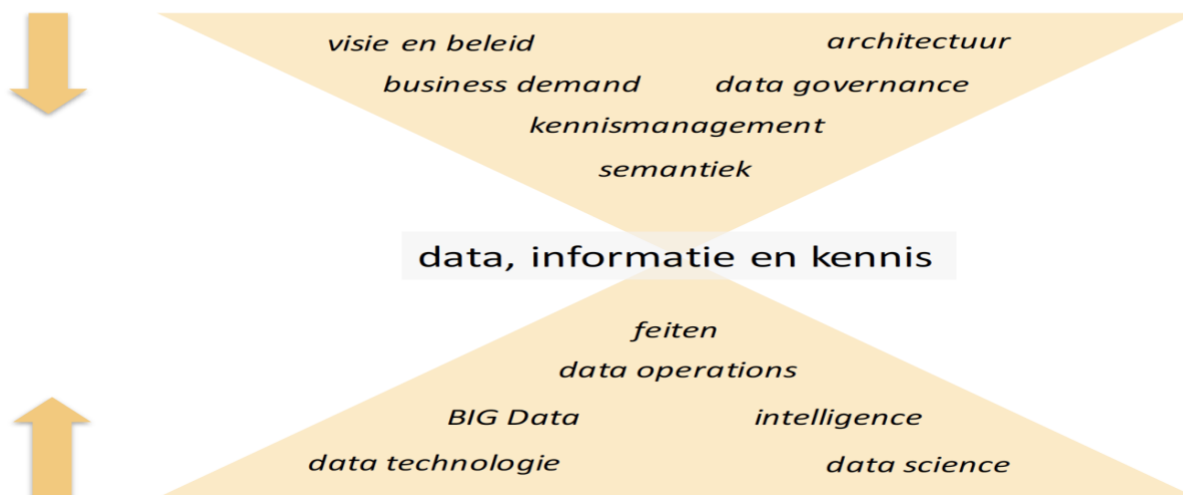
Welke operationalisering een onderzoeker gebruikt, is dus sterk afhankelijk van de probleemstelling, de beschikbaarheid van informatie en van de beschikbare tijd en het budget.

Informatiezoektocht (bronnen verkennen) & “De probleemanalyse”

Het verkennen van bronnen begint dus *nooit* in het wilde weg: er moet namelijk in een bepaalde informatiebehoefte worden voorzien die afhankelijk is van de opdracht of het project dat uitgevoerd moet worden. Ad hoc (van uit het niets) bij elkaar geraapte stukken tekst zijn niet informatief als ze de specifieke informatiebehoefte niet bevredigen. Informatie is dus een relatief begrip: pas als er een connectie is tussen informatiebehoefte en de gevonden informatiebronnen kun je spreken over informatie ([Losse, 2009](#)). Wanneer dit het geval is spreken we van een adequate probleemanalyse. Dit wordt ook wel aangeduid met de term probleemsignalering:

- Wat is het probleem?
- Waarom is het een probleem?
- Voor wie is het een probleem?
- Kan het verschil tussen de bestaande & gewenste situatie overbrugt worden? (Is het probleem oplosbaar?)

Data, informatie en kennis is wat ons verbindt

Informatie is het resultaat van een gerichte zoektocht (Lees: probleemanalyse). Deze zoektocht begint met een vraag, ook wel een zoekvraag genoemd. In onderzoek waarin deskresearch of literatuuronderzoek als onderzoeksmethode wordt gehanteerd, kan de **zoekvraag** gelijk zijn aan de **probleem(vraag)stelling** ([Losse, 2009](#)).

De formulering van een zoekvraag is afhankelijk van wat een opdrachtgever wil weten. Voor het zoeken naar informatie zijn verschillende zoekstrategieën te onderscheiden: zoeken in databases of catalogi met literatuur en artikelen, de sneeuwbalmethode, het gebruik van internetzoekmachines en het raadplegen van mondelinge bronnen ([Losse, 2009](#)).

Bronnenonderzoek & zoekplan

Met het zoekplan wordt de basis gelegd voor de probleemanalyse. Het maken van een zoekplan is dus een essentieel onderdeel van de probleemanalyse. Niemand vindt het raar om de aanpak van onderzoek te beschrijven, maar voor een bronverkenning / literatuuronderzoek blijft dit vaak achterwege.

Een zoekplan is noodzakelijk om een probleem(vraag)stelling te kaderen, verder uit te diepen, te verantwoorden, en tenslotte te kunnen beantwoorden. Het vormt een continu proces dat een integraal onderdeel uit maakt van de probleemanalyse.

In de onderstaande tabel is weergegeven aan welke punten in een zoekplan aandacht moet worden besteed ([Veen & Westerkamp, 2008](#)).

Element	Aandachtspunten
Zoekvragen	<ul style="list-style-type: none">• samenhang probleemstelling, deelvraag en zoekvraag• aanleiding van de probleemstelling• gewenste niveau bronnen: tertiair (algemeen), secundair, primair• bibliografisch, numeriek, semigestructureerd, full text
Zoektermen	<ul style="list-style-type: none">• gecontroleerde ontsluitingssystemen• ongecontroleerde ontsluitingssystemen• synoniemen en homoniemen• booleaanse operatoren
Zoekmethoden	Meestal een combinatie van: <ul style="list-style-type: none">• sneeuwballen en citaatindexen• uitbreiden, beperken en blokkendoos• parelgroeien en scannen
Informatiebronnen	De keuze is uit bronnen van: <ul style="list-style-type: none">• free web• deep web• Social Media• bibliotheken, mediatheken en archieven• instellingen, onderzoeksbureaus en personen• wetenschappelijke informatie

Bij bronverkenning / literatuuronderzoek wordt uitgegaan van een zogenaamde sleutelpublicatie. Tijdens je studie ben je misschien al publicaties tegengekomen die relevant zijn voor je onderzoek. Of misschien heeft een docent of je begeleider je erop geattendeerd. Een sleutelpublicatie kan zowel een boek als een tijdschriftartikel zijn en deze bevat belangrijke spraakmakende informatie over (een aspect van) jouw onderzoek.

Een sleutelpublicatie kun je ook herkennen aan het feit dat deze wordt geciteerd in overzichtsartikelen. Een overzichtsartikel is een publicatie waarin de auteur de stand van zaken van een onderzoek op een bepaald onderzoeksterrein bespreekt. Ook wanneer je een publicatie meer dan eens tegenkomt tijdens het zoeken naar literatuur over je onderwerp kun je al snel van een sleutelpublicatie spreken.

De doelstelling/functie van bronnenonderzoek binnen het domein van de “Creative Industry professionals” kan dan ook als volgt worden samengevat:

Your review of the literature has the following functions:

- To justify your choice of research question, theoretical or conceptual framework, and method
- To establish the importance of the topic
- To provide background information needed to understand your research project
- To show readers you are familiar with significant and/or up-to-date research relevant to your chosen topic
- To establish your research project as one link in a chain of research that is developing knowledge in your field
- To avoid reinventing the wheel (at the very least this will save time and it can stop you from making the same mistakes as others)
- To identify other people working in the same fields (a researcher network is a valuable resource)
- To increase your breadth of knowledge of your subject area
- To identify seminal works in your area
- To provide the intellectual context for your own work, enabling you to position your project relative to other work
- To identify opposing views
- To put your work into perspective
- To demonstrate that you can access previous work in an area
- To identify information and ideas that may be relevant to your project
- To identify methods that could be relevant to your project

Collins, Hilary. Creative Research; The theory and practice of research for the creative industries. AVA Publishing, 2010 p. 109).

In short: your search plan (Lees: zoekplan) ultimately provides you with a (historical) overview of the theory and the research literature, with a special emphasis on the literature specific to your research project. It should also support your argument within your research project, using evidence drawn from authorities or experts in your domain of expertise ([Collins, 2010](#)).

Informatievaardigheden (online study skills)

Voor het opzetten van een zoekplan en het uitvoeren van een gedegen probleemanalyse zijn informatie vaardigheden een eerste vereiste. Via het WWW zijn diverse praktische sites beschikbaar met tutorials over informatievaardigheden (Bron: <http://www.bronnenwijzer.nl> & www.sussex.ac.uk/s3):

BronnenWijzer - De cursus Bronnenwijzer is het resultaat van het project Het begint bij de bron. Leer in deze cursus hoe je via Open Access gratis gebruik kunt maken van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Dit project is mede gefinancierd met steun van Mediawijzer.net.

Internet Detective - A free online tutorial that will help you develop Internet research skills for your university and college work. The tutorial looks at the critical thinking required when using the Internet for research and offers practical advice on evaluating the quality of web sites.

Searching with Success! - An online tutorial to help you to understand web search terminology and improve your web search skills. Developed as part of a series of modules by librarians in the Vaughan Memorial Library at Acadia University.

TONIC - An easy-to-understand interactive skills course offering practical guidance in major internet topics. This course is produced with support from JISC for the UK higher education community.

Intute: Virtual Training Suite - A set of subject-specific tutorials which offer internet skills training for all levels - students, researchers and lecturers.

Keyword Phrases - A set of general video-tutorials that offer insight into keyword searching for all levels - students, researchers and lecturers.

Deze en meer tips over “online study skills” zijn te vinden op de Study Success at Sussex (S3) website (www.sussex.ac.uk/s3). Voor een meer formelere kijk op keyword researching verwijst ik naar: http://kb.mozillazine.org/Using_keyword_searches en <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/gquery/gquery.fcgi>.

“KEY” 2012 Creative-Industries URLs by RobvdW

- Hogeschool databank (<http://www.hbo-kennisbank.nl/>)
- Surf foundation (<http://www.surffoundation.nl/>)
- CMI Campus (<http://www.cmi-campus.nl/>)
- Hogeschool Intranet (Hint) (<http://hint.hro.nl>)
 - SCRIPTIES (<http://confluence.cmi-hro.nl/display/CMI/verslagen+2011+-+2012>)
 - CMI Campus (<http://www.cmi-campus.nl/>)
 - CMI Wiki (<http://wiki.cmi.hro.nl>)
 - Gartner (<http://gartner.hro.nl>)
 - Hogeschool Intranet (Hint) (<http://hint.hro.nl>)
 - ICT Service pagina (<https://service.hro.nl>)
 - MyFiles (<https://myfiles.hro.nl>)
 - N@tschool (<http://natschool.hro.nl>)
 - Osiris (o.a. cijfers) (<https://osiris.hro.nl>)
 - Peercoaching (<http://peercoach.hro.nl>)
- GLIN, grijze literatuur in Nederland (<http://picarta.pica.nl/>)
- LexisNexis Krantenartikelen (<http://academic.lexisnexis.nl.ezproxy.hro.nl/>)
- Centraal planbureau (<http://www.cpb.nl/>)
- Centraal bureau voor de statistiek (<http://www.cbs.nl/>)
- Forum praktijkgericht onderzoek (<http://www.lectoren.nl/>)
- ScienceGuide (<http://www.scienceguide.nl>)
- ICT Service pagina (<https://service.hro.nl>)
- Beleidsonderzoek (<http://www.beleidsonderzoekonline.nl/>)
- Nationale Denktank (<http://www.nationale-denktank.nl/>)
- Vubismediatheek catalogus (<http://vubissmart.hro.nl/>)
- Entrez Search Page (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/gquery/gquery.fcgi>)
- Science Direct (<http://www.sciencedirect.com.ezproxy.hro.nl/>)
- HR Mediatheek (<http://www2.hogeschoolrotterdam.nl/eCache/DEF/1/17/044.html>)
- Docenten paginas Hogeschool Rotterdam (<http://docent.cmi.hro.nl/>)
- Scientific and technical references (<http://www.crcnetbase.com/>)
- Wetenschappelijke raad voor het overheidsbeleid (<http://www.wrr.nl/>)
- Parlando; Parlementaire Publicaties (<http://www.europa-nu.nl/>)
- Europese Unie (http://europa.eu/index_nl.htm)
- Library of congress (<http://www.loc.gov/index.html>)
- Scoop (<http://www.scoop.it/t/trends-in-bibliotheken>)
- School TV beeldbank (<http://www.schooltv.nl/beeldbank/>)
- MEDIAWIJS (<http://socialmediawijs.nl>)
- Empirica Think Tank (<http://www.empiricaresearch.com.au/research-capabilities/traditional-methods/>)
- Reverse image search (<http://www.tineye.com/>)
- Search by Image (<http://www.google.com/insidesearch/searchbyimage.html>)
- Website van het jaar 2011 (<http://educatie.kennisnet.nl/>)

- Educational Videos (<http://www.khanacademy.org/>)
- Unorthodox Design Research (<http://www.media.mit.edu/>)
- Dutch Design (<http://www.metaproducts.nl/book/>)
- We made This (<http://www.wemadethis.co.uk/work/books/>)
- FORM::PROCESS (<http://form-process.com/>)
- Smashing (<http://www.smashingmagazine.com/2010/04/22/showcase-of-web-design-in-netherlands/>)
- DESIGNING QUALITY IN INTERACTION GROUP (<http://dqi.id.tue.nl/web/>)
- THOMSON REUTERS (<http://endnote.com/training>)
- CREATIVE COMMONS COPYRIGHT (<http://creativecommons.org/licenses/>)
- OPVOEDING & ONDERWIJS (<http://www.eric.ed.gov>)
- SLIMMER ZOEKEN VIA HET WWW (<https://sites.google.com/site/zoektips/nl>)
- SHOWCASES BY MICROSOFT (<http://www.microsoft.com/en-us/showcase/>)
- ZEIGEIST BY GOOGLE (<http://www.google.com/zeitgeist/>)
- URBAN INSPIRATION (<http://www.thecity2.org>)
- PUBLIC DATA BY GOOGLE (<http://www.google.com/publicdata>)
- HOW (<http://www.howdesign.com>)
- IDEO (<http://www.ideo.com/work/human-centered-design-toolkit/>)
- DIGITALE KUNST (<http://www.digitalekunstkrant.nl>)
- FONTS (<http://www.theleagueofmoveabletype.com>)
- TRANSMEDIA (<http://seizethemedia.com>)
- WEBCOMIC (<http://xkcd.com/>)
- IDEAS WORTH SPREADING (<http://www.ted.com/>)
- SEO STUFF (<http://searchenginewatch.com>)
- BROKEN CITY LAB (<http://www.brokencitylab.org>)
- BIG DATA (<http://www-01.ibm.com/software/data/bigdata/>)
- SOCIALMEDIA IN NUMBERS (<http://usefulsocialmedia.com>)
- MOBILE EXPERIENCE at MIT (<http://mobile.mit.edu/about>)
- PHILIPS RESEARCH (<http://www.research.philips.com/downloads/index.html>)
- DATA VIZUALIZATION (<http://datavisualization.ch/tools/#>)
- JWT TRENDS (<http://www.jwt.com/trendsdepartment>)
- SCOOP_IT (<http://www.scoop.it/t/trends-in-bibliotheek>)
- ALEXA WEBANALYTICS (<http://www.alexa.com>)
- FLIPBOARD SOCIAL MAGAZINE (<http://flipboard.com>)
- MUSEUM OF MODERN ART (<http://www.moma.org>)
- TATE MODERN (<http://www.tate.org.uk>)
- REAL-TIME WEB PUBLISHING (<http://pilot.is>)
- CO_CREATION (<http://www.fastcocrete.com>)
- YOUTUBE & EDUCATION (<http://www.youtube.com/education>)
- Social Media & Dsign (<http://www.webdesignerdepot.com>)
- Communicatie & Media (<http://publicworks.nl/tag/infographic/>)
- PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK (http://www.jmb-research.aw/4_Onderzoek_in_de_notendop.html)

- WEBDESIGN (<http://www.designersblueprint.com/>)
- Design Counsel Brittan (<http://www.designcouncil.org.uk/publications/>)
-

TIPS bij het zoeken naar bronnen via databases

Bron: (Losse, 2009)

- Het is van belang dat je eerst leert goede trefwoorden te formuleren ten behoeve van de zoektocht naar bronnen. Dit is een kwestie van oefenen. Je kunt beginnen een eerste subset uit een databank te maken met een algemeen trefwoord, zoals veiligheid, klanttevredenheid. De kans is groot dat je dan veel treffers uit een bepaalde databank krijgt. Kies niet zomaar enkele publicaties uit een subset van honderden bronnen: het is de kunst om de eerste subset uit een databank te verkleinen tot een set met bronnen die specifieke informatie bevatten over het onderwerp van de opdracht.
- Indien je een redelijke set van bronnen hebt, kun je overstappen op het zoeken naar woorden in de titel. Met titelwoorden kun je je onderwerp meestal wat verder specificeren dan met trefwoorden. Begin nooit meteen te zoeken met titelwoorden, omdat sommige titels zijn ontleend aan een detail of een metafoor in de publicatie. Een waardevolle publicatie kan op deze wijze dus buiten een subset van de databank vallen. Een titel als Hart voor de zaak: organizational citizenship behaviour zal niet worden gevonden als op het titelwoord personeelsbeleid wordt gezocht, terwijl deze publicatie van Van Minden (2005) via het trefwoord personeelsbeleid wel in de subset komt.
- Het is mogelijk om te zoeken op combinaties van trefwoorden door de logische operator AND of EN tussen trefwoorden of titelwoorden te plaatsen. Beide woorden moeten dan afzonderlijk van elkaar aan de publicatie gekoppeld zijn. De subset die je met AND verkrijgt, is kleiner dan met één trefwoord. Als je zoekt op klanttevredenheid AND detailhandel, dan is je subset kleiner dan met één van deze trefwoorden.
- Een subset wordt juist groter met de logische operator OR of OF: als je zoekt op veiligheid OR beleid, krijg je een grotere set met publicaties dan met één van beide trefwoorden.
- In sommige databanken kun je je subset verkleinen door te selecteren op trefwoorden of titelwoorden die niet in de publicatie voorkomen. Als je bijvoorbeeld voor juridische hulpverlening een set met publicatie zoekt, dan kun je in eerste instantie zoeken op juridisch; in tweede instantie kun je besluiten te selecteren op publicaties waar niet het trefwoord strafrecht in voorkomt.

STANDAARD STRUCTUUR VOOR PRAKTIJKGERICHTONDERZOEK

1. Inleiding	a. Onderzoeksaanleiding b. Onderzoeksdoel	
2. Onderzoeksopzet	a. Probleemstelling b. Onderzoeksdesign c. Type onderzoek d. Plan dataverzameling e. Geplande analyses	i Probleemanalyse ii Formulering probleemstelling iii Formuleren onderzoeksvragen i Meetmomenten ii Onderzoeksgroepen iii Selectie eenheden i Casestudie ii Exploratief onderzoek iii Crossectie iv (Quasi-)experiment v Modelbouw
3. Operationalisering	a. Theorie en operationaliseringsproces b. Zelf variabelen construeren (eigen vragenlijst/eigen meetopstelling) c. Variabelen uit bestaande meetinstrumenten gebruiken d. Variabelen uit bestaande databestanden gebruiken	
4. Dataverzameling	a. Literatuur b. Neerslag van verbaal en non-verbaal gedrag c. Bestaande database d. Interviews, focusbijeenkomsten, gespreksgroepen e. Vragenlijst afnemen: schriftelijk, telefonisch, internet f. Observatie: door onderzoeker, door technisch instrument	
5. Analyse	a. Statistische analyse b. Inhoudsanalyse en kwalitatieve interpretatie c. Diagrammen	
6. Conclusie	a. Bespreken van de belangrijkste bevindingen b. Beantwoording onderzoeksvragen	

Losse, M. (2009). Onderzoeksvaardigheden voor docenten: methoden en technieken voor het uitvoeren en begeleiden van praktijkonderzoek. Hoofddorp: Boom Lemma uitgevers.

Geraadpleegde Bronnen

- Alberthal, L. (1995). Remarks to the Financial Executives Institute.
- Baarda, D. B., & Goede, M. P. M. (2006). Basisboek Methoden en technieken: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek (4 ed.). Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Claus, F., Desmet, D., Robberecht, P., & Doms, H. (2005). Werken in de vrije ruimte: inspiratiemap: verkenning van de schoolpraktijk. Brussel: VVKSO & Garant Uitgevers.
- Collins, H. (2010). Creative Research: The Theory and Practice of Research for the Creative Industries: AVA Publishing.
- Delnooz, P. V. A. (2010). Creatieve actie methodologie: de kunst van het zoeken naar pragmatische en innovatieve oplossingen in praktijkonderzoek: Boom Onderwijs.
- Losse, M. (2009). Onderzoeksvaardigheden voor docenten: methoden en technieken voor het uitvoeren en begeleiden van praktijkonderzoek. Hoofddorp: Boom Lemma uitgevers.
- Ministerie_EL&I. (16-01-2012). Innovatiecontract op hoofdlijnen Topsector CI [Electronic Version]. Retrieved 17-02-2012 from <http://www.top-sectoren.nl/creatieveindustrie/document/innovatiecontract-op-hoofdlijnen-topsector-ci>.
- Nederhoed, P. (2010). Helder Rapporteren (10 ed.). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Plooi, F. (2008). Onderzoek doen: een praktische inleiding in onderzoeksvaardigheden. Amsterdam: Pearson Prentice Hall.
- Saunders, M., Lewis, P., Thornhill, A., & Verckens, J. P. (2011). Methoden en technieken van onderzoek (P. Smitt & I. Smeets, Trans. 5 ed.). Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Veen, M., & Westerkamp, K. (2008). Deskresearch: Informatie selecteren, beoordelen en verwerken: Centraal Boekhuis.
- Verschuren, P., & Doorewaard, H. (1998). Het ontwerpen van een onderzoek (1 ed.). Utrecht: Lemma.

Wickramasinghe, N., & Lubitz, D. K. J. E. V. (2007). Knowledge-based enterprise: theories and fundamentals: Idea Group Pub.